

DOI 10.34132/pard2025.27.04

Отримано: 27 червня 2024
Змінено: 21 листопада 2024
Принято: 13 січня 2025
Опубліковано:
31 березня 2024

Received: 27 June 2024
Revised: 21 November 2024
Accepted: 13 January 2025
Published:
31 March 2025

Liliia Muntian

THE CONCEPT OF «NATIONAL SECURITY» WITHIN THE CATEGORICAL FRAMEWORK OF PUBLIC ADMINISTRATION

The article examines the concept of «national security» within the categorical framework of public administration, highlighting the absence of a universally accepted definition of «national security» and its role in public administration.

It is emphasized that studying the concept of «national security» in the context of public administration is crucial for understanding and interpreting the «state policy of national security» strategy. This is also essential for ensuring that public security agencies meet security requirements and effectively address both current and potential threats to the formation and functioning of Ukrainian society.

It is noted that, in the 21st century, global challenges and changes in the world order have led to increased attention on the concept of «national security». This concept is now viewed as a domain of public relations focused on preventing both real and potential threats to the state's national interests, sovereignty, and territorial integrity.

It is noted that the conceptualization of the phenomenon known as «national security» within the public administration system can be characterized as a domain of public relations aimed at ensuring the foundational conditions for the functioning of individuals and society, while also protecting national values and interests from various threats.

It is determined that the concept of «national security» has the following semantic dimensions: first, as a state of society that reflects the protection of the state's vital interests; second, as a political, legal, and organizational mechanism of public administration; third, as the state and level of protection afforded to individuals; and fourth, as the protection of fundamental national interests, which include: state sovereignty, territorial integrity, independence, democratic constitutional order, and sustainable economic development.

For future research, it is proposed to focus on the relationship between national security and globalization processes, particularly exploring how globalization impacts the national interests of states.

Key words: security, concept, national security, public administration, concept of «national security», national interests.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах сучасних глобальних викликів та загроз розбудова ефективної системи національної безпеки, потрібна щоб забезпечити суверенітет та територіальну цілісність держави. Концепт «національна безпека» як, соціальне явище дійсності є важливим для розуміння «політики національної безпеки», забезпечення життєдіяльності української держави, захисту її державності. Ми погоджуємось з О. Власюк, що «національна безпека України – це спосіб самозбереження українського народу, який досяг рівня організації у формі незалежної держави» [3]. Скоріше стан держави, в якому відсутні загрози національному способу життя, це система підготовки й прийняття управлінських рішень у сфері національної безпеки органами публічного управління, щоб завадити викликами й загрозами державного суверенітету. Розуміння концепту «національна безпека» в категоріальному апараті публічного управління важливо для розробки «концепції національної безпеки», «політики національної безпеки» оскільки узгодженої дефініції «національна безпека» та її ролей публічному управлінні, досі не вироблено, що й зумовлює актуальність концептуалізації цього явища. Вищезазначене дозволяє наголосити, що визначення змісту концепту «національна безпека»

важливо при вирішенні практичних завдань публічного управління з забезпечення національної безпеки на різних рівнях – від захисту суспільних цінностей та національних інтересів. Також актуальність концепту «національна безпека», зростає зокрема через її розуміння, зокрема в умовах спроби зовнішнього втручання у внутрішні справи країни. Саме від ефективності управлінських рішень, що приймаються органами публічного управління залежить прогресивний розвиток суспільства, безпека держави, її взаємовідносини з іншими державами та міжнародними організаціями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною основою статті є праці, як вітчизняних і зарубіжних науковців, які аналізували сутність, зміст поняття «національна безпека». Насамперед це такі вчені, як: В. Абрамов, В. Андріяш, Г. Браун, Д. Венцковський, О. Власюк, М. Гурковський, О. Євтушенко, В. Загурська-Антонюк, Е. Кадебська, Є. Карташов, Є. Кобко, Ю. Ковбасюк, В. Кравченко, І. Кременовська, А. Курас, М. Левицька, В. Ліпкан, В. Лопоха, Ф. Медвідь, Н. Москальова, Г. Моргентау, О. Полтораков, Л. Попова, О. Пучков, О. Резнікова, Ю. Римаренко, А. Рубан, З. Чуйко та ін.

Однак питання поняття «національна безпека», зважаючи на проблеми сучасності, потребує вивчення й обґрунтування в публічному управлінні. Мова йде насамперед про його осмислення й трактування в умовах глобалізації, щоб забезпечити захист національних інтересів держави.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою є охарактеризувати концепт «національна безпека» в категоріальному апараті публічного управління, як елемент державної політики, як сукупність засобів, що здатні протидіяти загрозам та викликам, а також підтримувати необхідний рівень захищеності української держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для розуміння концепту «національна безпека» спочатку розглянемо, що таке концепт і чим він відрізняється від поняття. Так Н. Фрасинюк вказує, що «концепт» – ширше ніж поняття, яке «є частиною концепту, його ядро, сукупність інтегральних і диференційних ознак у низці

понять одного класу». Науковець звертає увагу на те, що у «понятті відбиваються найбільш загальні, суттєві, логічні ознаки предмета чи явища, а концепт, характеризує найскладніші і найважливіші ознаки явища» [35].

Під «нацією» частіше розуміють спільноту людей, пов'язаних спільним походженням, спільної історією, культурою, традиціями, цінностями та володіє потенціалом (реалізованим чи ні) для державотворення [13]. Ми нічого не маємо проти цього визначення, але на нашу думку його краще доповнити визначенням Ю. Римаренко, що характеризує націю, як «етносоціальну спільноту з усталеною свідомістю своєї ідентичності, а також територіальною, мовною та економічною єдністю» [20].

Отже концепт «національна безпека», як динамічна структура характеризує «вплив суб'єктів публічного управління на об'єкти управління» [1], щоб забезпечити захист країни. Зокрема на думку І. Кременовської «їх діяльність у сфері забезпечення національної безпеки з урахуванням реалій наявного стану справ, залишається недослідженою, відсутня концепція організації системи цих органів у вітчизняній адміністративно-правовій науці» [17]. Що стосується концепції «національна безпека» то вона «представляє собою систему офіційно прийнятих принципових поглядів держави і суспільства на цінності та інтереси, на способи і механізми захисту від потенційних та реальних загроз» [24].

На нашу думку концепція національної безпеки української держави, це засоби, що забезпечують протидію збройної агресії РФ, проявам тероризму, організований злочинності, гарантують економічну, інформаційну безпеку тощо. Погоджуємось з О. Пучковим, що концепція повинна акумулювати «теоретичні та практичні надбання щодо механізмів визначення загроз національній безпеці, суспільству і людині способів їх усунення і, як наслідок, утвердження стану безпеки в суспільстві» [30].

Визначення концепту «національна безпека» в публічному управлінні важливо для розуміння й трактування стратегії «державної політики національної безпеки», а також забезпечення суб'єктами публічного безпечних передумов, вирішення реальних

та ймовірних загроз становлення та функціонування українського суспільства.

Для цього розглянемо становлення поняття «національна безпека» та його розуміння в різні історичні періоди, враховуючи доцільність використання вказаного терміну в сучасних умовах глобалізації й перспективи його використання в майбутньому. Враховуючи те, що концепт «національна безпека» є компонентом державної політики, як однієї з умов існування української держави. Що стосується не тільки сучасної ситуації, але й тенденцій розвитку української національної держави в умовах глобалізації. Для того щоб по-перше, передбачити всі загрози і небезпеки для держави та її національних інтересів; по-друге, розробити стратегію державної національної політики; по-третє, сформувані наукове уявлення про концепт «національна безпека», як систему поглядів на роль органів публічного управління в сфері забезпечення безпеки особистості, суспільства і держави.

В стародавні часи поняття «національна безпека», частіше розглядалась, як «безпека», або як «державна безпека» захисту території держави. Такий підхід був спрямований на виживання стародавніх держав [2].

В той час поняття «безпека», «державна безпека» включала війська, військові стратегії і технології, дипломатичні зусилля, міжнародні взаємозв'язки, будівництво оборонних споруд, як перешкоду для потенційних нападників. З часом поняття безпеки її розуміння змінилося, тому що важливу роль в безпеці почала грати торгівля – обмін товарами, ресурсами, технологіями, а також розвиток культури, наукових знань та їх впливи на суспільство й державу [18].

В Середньовіччі поняття «безпека» в умовах феодальних відносин «безпека» розглядалась, як захист феодалами власних інтересів, підданих, земель від внутрішніх розбратів та зовнішніх загроз [5].

В Середньовіччі в XII столітті термін «безпека» почали активно вживати в розумінні «захищеність людини від будь-якої небезпеки» [26]. В широкому розумінні термін «безпека» тлумачиться не тільки, як військові дії, але й як захист внутрішньої стабільності держави.

Відкриття Нового Світу (1492 р.) й розвиток «світової економіки» на думку дослідників О. Євтушенко і Ю. Горенко «відкриває широкі можливості для економіки, зближення культур різних народів, обмін досвідом в політичній та інших сферах суспільно-державного життя», що посилює «конкуренцією між державами за доступ до нових ресурсів, захист власних інтересів» [8]. Розвиток глобальної торгівлі, поступово «формуванням світового міжнародного ринку товарів і торгово-транспортних мереж» породжує конфлікти між державами. Відбуваються зміни в розумінні поняття «безпека», «державна безпека», до її складових, крім військової сфери почали включати й заходи щодо забезпечення економічної стійкості, захисту економічних інтересів, які стають важливою складовою виживання держав в умовах глобалізації, яка починає «захоплювати всі сфери суспільного життя створює умови інтегрованості і взаємозалежності в світі різних видів діяльності, зачіпаючи суверенітет держав» [8].

В період Нового Часу на розуміння поняття «безпека», «державна безпека» («національна безпека») вплинула наукова революція (XVI ст.), яка сприяла розвитку нових технологій, які посилили військові можливості держав, покращили їх обороноздатність. З часом наявність передових технологій, кваліфікованих фахівців, економічні, релігійні, соціокультурні та інші аспекти суспільного життя почали вважатись компонентами державної (національної) безпеки. Що було пов'язано з вживанням у сфері внутрішньої політики терміну «національні інтереси», а у сфері зовнішньої «національно-державні інтереси». Зрозуміло, пояснює Ф. Медвідь, «такий поділ є до певної міри умовним, оскільки будь-який національний чи національно-державний інтерес має, як правило, внутрішні, і зовнішні аспекти» [21].

Однак для зовнішньої політики держави на думку дослідника Г. Моргентхау «захист національних інтересів є природним правом» [38], як «потреби й цінності держави, що мають реалізовуватися на міжнародній арені, та метою яких є не тільки повноцінний розвиток держави, а й формування державної могутності» [22].

Отже, поняття «національна безпека» в 90-і рр. почало активно використовуватися науковцями й практиками в різноманітних сферах наукового знання, зокрема в державному управлінні. Хоча в політичному дискурсі термін був запроваджений ще у 1788 році одним із «батьків-засновників» американської демократії А. Гамільтоном. А на державному рівні він був використаний «в 1904 р. в посланні президента США Т. Рузвельта конгресу США, в якому він обґрунтовував приєднання зони Панамського каналу інтересами національної безпеки» [4]. Пізніше термін «національна безпека» було вжито в 1947 році в США в законі «Про національну безпеку», але закон лише визначив структуру й повноваження органів державного управління відповідальних за сферу безпеки [23].

Можна погодитись з думкою В. Загурська-Антонюк, що концепт «національна безпека» почав розглядатись, як безпека держави, хоча «національна безпека, як категорія, вужча від безпеки держави, та пов'язана із захистом цінностей, які є гарантією виживання народу, наприклад, у період втрати державності чи за межами своєї території». Науковець вважає, що «політика національної безпеки в системі державного управління спрямована на зменшення та уникнення наявних та можливих загроз нормальному розвитку держави, відповідно до її цілей, і є частиною національних інтересів країни» [9].

Після закінчення другою світовою війною, з метою збереження миру та міжнародної безпеки в 1945 році створюється Організація Об'єднаних Націй (далі – ООН). ООН декларує «підтримання й зміцнення миру й міжнародної безпеки, розвиток співробітництва між державами світу» [16]. Формується концепція колективної (міжнародної) безпеки, що проголошує співпрацю між державами для збереження миру та стабільності. Уряди держав спрямовують власні дипломатичні зусилля на співпрацю з іншими державами на міжнародній арені.

XX століття змінює традиційне розуміння поняття «національна безпека», як захист інтересів і території окремої держави, розглядаючи його, як складову колективної (міжнародної)

безпеки. Таке тлумачення поняття «безпека» пов'язано, по-перше, з появою ядерної зброї і можливою ядерною війною, що призвело до розробки стратегії денуклеаризації (заборона поширення ядерної зброї в світі); по-друге, з розвитком інформаційних технологій й появи кібернетичних загроз. Все це розширило розуміння поняття «національна безпека», складовими якої були визначені: «кіберполітика та заходи кіберзахисту інформаційних ресурсів та критичної інфраструктури від потенційних загроз» [12].

В ХХІ столітті глобальні виклики і зміни у світовому порядку посилили увагу до поняття «національна безпека», яку почали розглядати, як сферу суспільних взаємовідносин через запобігання виникненню реальних і ймовірних загроз національним інтересам держави, її суверенітету й територіальної цілісності.

Залежно від позицій дослідників виникла велика кількість визначень поняття «національна безпека», відмінність між якими залежало від їх погляду на це питання. Дефініції «національна безпека» з'являється на сторінках наукових видань, стають предметом обговорення науковцями.

Так політологи визначили поняття «національна безпека, як «здатність країни зберігати цілісність, суверенітет, політичні, економічні, соціальні та інші основи суспільного життя й виступати як самостійний суб'єкт міжнародних відносин» [25]. Таке визначення співпадає з думкою колишнього американського міністра оборони Г. Брауна, який визначив «національну безпеку, як здатність зберігати територію, підтримувати економічні взаємовідносини з іншими країнами світу, на різних рівнях захищати від зовнішнього негативного впливу свої інститути та систему управління, контролювати свої кордони» [37].

Правники, зокрема М. Левицька, розглядає поняття «національна безпека, як стан захищеності громадянина, суспільства і держави» [19]. Дослідники Е. Кадебська, В. Лопоха визначають поняття «національна безпека», як «стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз» розуміючи під інтересами «сукупність потреб суб'єкта безпеки (особистості, суспільства, держави тощо)» [11].

Подібної думки дотримується В. Співак підкреслюючи, що дане поняття поєднує в собі також об'єкти й цивілізовані гарантії і механізми їх надійного захисту [34]. Вказані автори спираються на визначення національної безпеки, що було запропоновано в «Концепції (основи державної політики) національної безпеки України» 1997 року [15].

Натомість М. Гурковський та М. Сидор наголошують, що як правова категорія «національна безпека охоплює оборону країни та всі види безпеки, передбачені Конституцією України та законодавством України, насамперед державну, громадську, інформаційну, екологічну, економічну, транспортну, енергетичну безпеку, безпеку особи» [5].

На думку Я. Кондратьєва і В. Ліпкана «національна безпека – це здатність нації задовольняти потреби, необхідні для її самозбереження, самовідтворення і самовдосконалення з мінімальним ризиком збитку для базових цінностей її нинішнього стану [14].

Отже юристи частіше поняття «національна безпека» пов'язують з питаннями захисту суверенітету держави, як суб'єкту міжнародного права. Так Л. Рябовол наголошує, що «незалежність держави – обов'язкова складова державного суверенітету, держава не може розглядатися як суверенна без забезпечення її незалежності» [33]. Дослідник З. Чуйко, вивчаючи питання національної безпеки України вважає, що механізм забезпечення національної безпеки складається з «системи конституційних норм, законодавства, цілеспрямованої діяльності органів державної влади, що вирішають питання щодо забезпечення безпеки людини і громадянина, держави і суспільства та структури громадянського суспільства» [36].

Фахівці з державного управління, зокрема автори «Української енциклопедії державного управління» під редакцією Ю. Ковбасюка використовують термін «безпека». Розуміючи безпеку, як «стан системи, що зберігає свою цілісність, стійкість (стабільність), здатність до ефективного функціонування і стійкого розвитку, а на їх основі – можливість надійного захисту всіх її елементів (підсистем, сфер, об'єктів) від будь-яких деструктивних внутрішніх і зовнішніх

дій». Загалом в українській мові слово «безпека» «можна тлумачити як стан, коли немає потреби відсторонюватися, захищатися від чого-небудь, коли відсутні загрози, немає необхідності відволікатися від справи на убезпечення себе» [6].

На думку А. Рубана проблемами державного управління у сфері національної безпеки в Україні є:

- відсутність єдиного управління національним сектором безпеки й оборони;
- слабкість інститутів публічного управління, що відносяться до сектору безпеки й оборони їх структурна незбалансованість;
- відсутність професійності кадрового корпусу публічних управлінців;
- недостатність необхідного обсягу ресурсів й їх неефективне застосування в межах сектору безпеки й оборони;
- неефективність наявних гарантій безпеки України на міжнародному рівні [31].

Наприклад, В. Загурська-Антонюк вважає, що сучасною концептуальною основою системи управління національною безпекою в умовах геополітичних загроз повинен стати «структурно-функціональний механізм державного управління на основі принципу функціональної адаптації на міжнародному, національному (загальнодержавному), галузевому (відомчому та міжвідомчому) рівнях» [10].

Вперше законодавче закріплення концепту «національна безпека, як захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам» здійснено в Законі України (2018 р.) «Про основи національної безпеки» [28]. В прийнятому у 2023 році Законі «Про національну безпеку України» поняття «національна безпека», законодавець трактує, як «захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз» [29]. Пріоритетом національної безпеки визнаються не інтереси і права людини, а саме національні інтереси держави, але

незмінними залишаються її об'єкти: особа, суспільство та держава. Національна безпека визнається інструментом збереження й захисту державності, національних цінностей.

Прийняти «Стратегії національної безпеки України» (2007, 2012, 2015, 2020 рр.), можна розглядати, як етапи, що відображають особливості становлення української національної безпеки й шляхи забезпечення захисту національних інтересів.

Ми маємо визначити, що сучасний період для України відзначається складними міждержавними відносинами, та новими видами загроз, такими як:

- військові дії з боку російської федерації, окупація частини території України й анексія Криму;
- політична нестабільність;
- неформованість інститутів громадянського суспільства;
- нерозвиненість структур публічного управління в сфері нацбезпеки
- неефективність відносин між суб'єктами та об'єктами публічного управління в сфері нацбезпеки;
- слабка захищеність використання цифрових каналів зв'язку, цифрових технологій у публічному управлінні пов'язаних зі сферою безпеки.

Дослідники М. Гурковський і М. Сидор праві, коли наголошують на тому, що така ситуація «випробовує на міцність національну систему забезпечення національної безпеки держави, яка змушена функціонувати в постійному режимі протидії переважно штучно створеним, але дуже небезпечним зовнішнім і внутрішнім загрозам» [5].

Принципово важливим постає питання вироблення нової стратегії розвитку державної політики у сфері національної безпеки. Розуміння сутності публічного управління, як системи, що функціонує в межах суспільства з властивими йому політичними, економічними, соціальними відносинами. Отже предметна область публічного управління, як наголошують О. Євтушенко та В. Андріяш «окреслена такими основними поняттями: держава, суспільство, політика, влада, публічна влада, державна влада, муніципальна влада» [7], й пов'язана з реалізацію суб'єктами

публічного управління державної національної політики, одним з компонентом якої є «національна безпека».

Для кращого розуміння концепту «національна безпека» в публічному управлінні, пропонуємо використовувати наступну модель «національна безпека» (рис. 1), як систему суб'єктів публічного управління та об'єкти їх впливу, щоб запобігти виникненню можливих загроз національній безпеці, а також виявити їх спрямованість.

В контексті євроінтеграційного курсу української держави важливе значення для нашої країни має питання імплементації провідних позитивних європейських практик щодо створення ефективної системи захисту національних інтересів України в сфері національної безпеки.

Українському суспільству, якому загрожує системна криза та найбільші в новітній історії загрози для існування, головним пріоритетом та обов'язком публічної влади є «практичні аспекти забезпечення нацбезпеки в політичній, економічній, соціокультурній, інформаційній, екологічній та інших сферах» [27] суспільства і кожного окремого громадянина. Для цього потрібне:

- по-перше, розробка нової воєнної доктрини, прийняття нормативно-правових актів, в яких мають бути чітко прописані засади оборонної та безпекової політики;
- по-друге, законодавче закріплення адміністративно-правової компетенції суб'єктів публічного управління в сфері забезпечення національної безпеки;
- по-третє, практичне, співробітництво з європейськими країнами та міжнародними організаціями, визначення в внутрішніх суперечностей, які не дозволяють ефективно запроваджувати механізми забезпечення національної безпеки;
- по-четверте, імплементація міжнародно-правових актів в національне законодавство;
- по-п'яте, зміцнення позицій України у міжнародному середовищі та забезпечення розбудови системи колективної безпеки в рамках євроатлантичної спільноти – Європейського Союзу та НАТО.

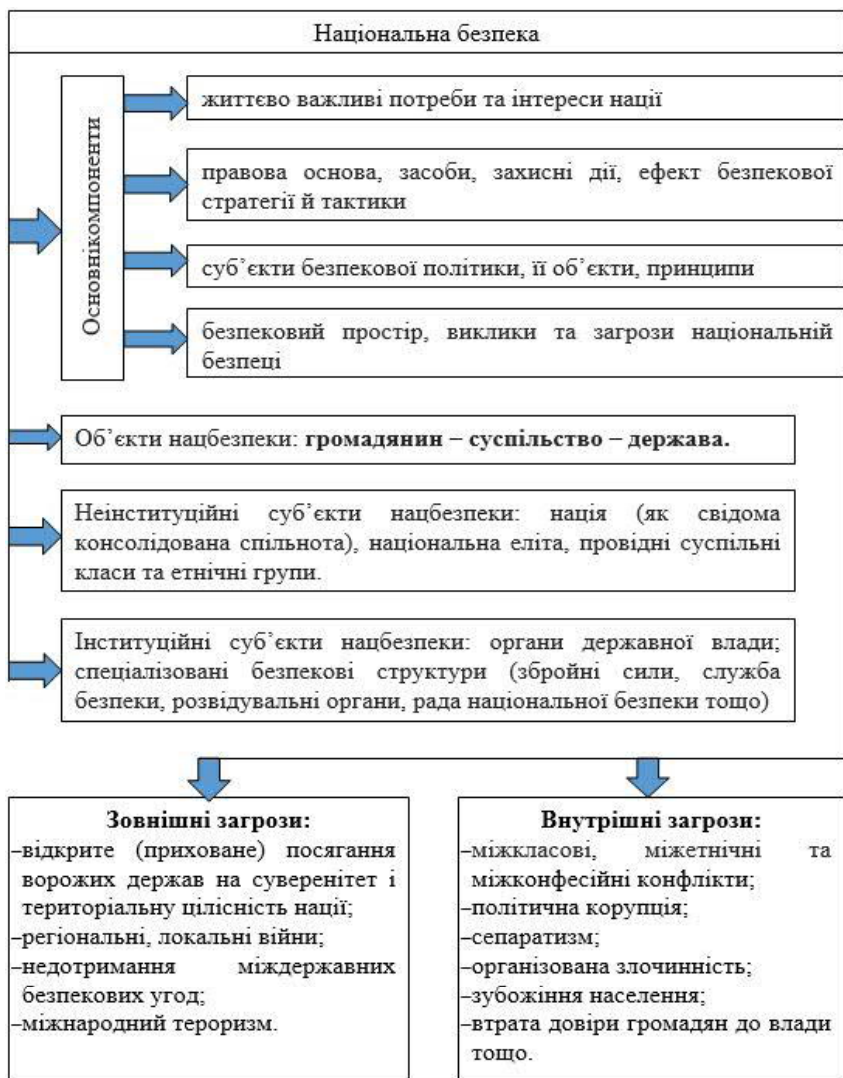

Рис. 1. Складові національної безпеки.
Джерело: сформовано автором на основі [32]

Повною мірою викладене дозволяє розуміти концепт «національна безпека України» в системі публічного управління, як необхідну умову для забезпечення прав і свобод людини і громадянина, гармонійного розвитку суспільства і держави, захисту національних інтересів від будь-яких загроз.

Висновки. Таким чином, можна зазначити, що однозначного тлумачення поняття «національна безпека» не існує, що підкреслює відсутність розуміння природи його виникнення, діалектики його розвитку й механізмів управлінського вирішення. Концептуалізація явища, яке визначене, як концепт «національна безпека», можна охарактеризувати як сферу суспільних відносин, що спрямовані на забезпечення безпечних передумов функціонування людини й суспільства та захисту національних цінностей та інтересів.

Отже концепт «національна безпека» повинен мати наступне смислове значення: по-перше, як стан суспільства, що відображає захищеність життєво важливих інтересів держави; по-друге, як політичний, правовий, організаційний механізми публічного управління; по-третє, як стан та рівень захищеності особистості; по-четверте, як фундаментальні національні інтереси, складовими яких є: державний суверенітет, територіальна цілісність, незалежність, демократичний конституційний лад та сталий економічний розвиток.

КОНЦЕПТ «НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА» В КАТЕГОРІАЛЬНОМУ АПАРАТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

У статті розглянуто концепт «національна безпека» в категоріальному апараті публічного управління оскільки узгодженої дефініції «національна безпека» та її ролі в публічному управлінні, досі не вироблено.

Визначено, що дослідження концепту «національна безпека» в публічному управлінні важливо для розуміння й трактування стратегії «державної політики національної безпеки», а також

забезпечення суб'єктами публічного безпечних передумов, вирішення реальних та ймовірних загроз становлення та функціонування українського суспільства.

Зазначено, що саме в XXI столітті глобальні виклики і зміни у світовому порядку посилили увагу до поняття «національна безпека», яку почали розглядати, як сферу суспільних відносин через запобігання виникненню реальних і ймовірних загроз національним інтересам держави, її суверенітету й територіальної цілісності.

Зазначено, що концептуалізація явища, яке визначене, як концепт «національна безпека», в системі публічного управління, можна охарактеризувати як сферу суспільних відносин, що спрямовані на забезпечення безпечних передумов функціонування людини й суспільства, захисту національних цінностей та інтересів від будь-яких загроз.

Визначено, що концепт «національна безпека» має наступне смислове значення: по-перше, як стан суспільства, що відображає захищеність життєво важливих інтересів держави; по-друге, як політичний, правовий, організаційний механізми публічного управління; по-третє, як стан та рівень захищеності особистості; по-четверте, як фундаментальні національні інтереси, складовими яких є: державний суверенітет, територіальна цілісність, незалежність, демократичний конституційний лад та сталий економічний розвиток.

В подальших дослідженнях пропонується звернути увагу на вивчення взаємозв'язку національної безпеки й процесів глобалізації, зокрема як глобалізація впливає на національні інтереси країн.

Ключові слова: безпека, концепт, національна безпека, публічне управління, концепт «національна безпека», національних інтереси.

Author Contributions: Conceptualization, B.W.A. and L.W.F.; Writing – original draft, B.W.A. and L.W.F.; Writing – review & editing, B.W.A. and L.M.F. Author has read and agreed to the published version of the manuscript.

Funding: This research received no external funding.

Institutional Review Board Statement: Not applicable as study did not include human subjects.

Informed Consent Statement: Not applicable.

Data Availability Statement: Data is contained within the article.

Conflicts of Interest: The author declares no conflict of interest.

References

1. Andriiash, V.I., & Yevtushenko, O.N. (2018). Poniattia «publichnoho upravlinnia» u vitchyznianomu naukovomu dyskursi [The concept of «public administration» in domestic scientific discourse]. *Publichne upravlinnia ta rehionalnyi rozvytok – Public management and regional development*, 1, (pp. 51-65). Retrieved from: [090D090D09020D09C%D1%83%D0BD%D1%82%D1%8F%D0BD/06650035973e3ad1929a862cd654492e.pdf](https://pard.mk.ua/index.php/journal/090D090D09020D09C%D1%83%D0BD%D1%82%D1%8F%D0BD/06650035973e3ad1929a862cd654492e.pdf) [in Ukrainian].
2. Ventskovskiy, D.Yu. (2015). Zovnishno-ekonomichna bezpeka Ukrainy: stan ta napriamy zabezpechennia [Foreign Economic Security of Ukraine: Status and Directions of Ensuring]. *Stratehichni priorityty – Strategic priorities*, 3, (pp. 56-63) [in Ukrainian].
3. Vlasiuk, O.S. (2016). *Natsionalna bezpeka Ukrainy: evoliutsiia problem vnutrishnoi polityky [National Security of Ukraine: Evolution of Domestic Policy Problems]*. Kyiv: NISD [in Ukrainian].
4. Abramov, V.I., Sytnyk, H.P., & Smolianiuk, V.F. (2016). *Hlobalna ta natsionalna bezpeka (2016).[Global and national security]*. Sytnyk H.P. (Ed.). Kyiv: NADU pry Prezydentovi Ukrainy [in Ukrainian].
5. Hurkovskiy, M.P., & Sydor, M.Ya (2021). Poniattia natsionalnoi bezpeky yak administratyvno-pravovoi katehorii [The concept of national security as an administrative and legal category]. *Sotsialno-pravovi studii – Socio-Legal Studies*, 2 (12), (pp. 26-32). Retrieved from: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3920/1/05.pdf> [in Ukrainian].
6. *Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia [Encyclopaedia of public administration]*. (n.d.). Kyiv: NADU [in Ukrainian]
7. Yevtushenko, O., & Andriyash, V. (2019). *Metodychni rekomendatsii z navchalnoho kursu «Publichne upravlinnia» [Methodological recommendations from the training course «Public Administration»]*. Mykolaiv : Vyd-vo ChNU im. Petra Mohyly [in Ukrainian].
8. Yevtushenko, O.N., & Horenko J.V. (2024). Natsionalna derzhava v umovakh hlobalizatsii ta hlobalnoi demokratii [The nation-state in the context

of globalization and global democracy]. *Publichne upravlinnia ta rehionalnyi rozvytok – Public Administration and Regional Development*, 23, (pp. 199-224) [in Ukrainian].

9. Zahurska-Antoniuk, V.F. (2020). Natsionalna bezpeka ta systema derzhavnoho upravlinnia [National security and the system of public administration]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok – State administration: improvement and development*, 5. Retrieved from: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/5_2020/59.pdf [in Ukrainian].

10. Zahurska-Antoniuk, V.F. (2021). Derzhavne upravlinnia natsionalnoi bezpekoiu v umovakh heopolitychnykh zahroz [State management of national security in the context of geopolitical threats]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv. 45 s. [in Ukrainian].

11. Kadebska, E.V., & Lopokha, V.V. (2021). Natsionalna bezpeka yak pravova katehoriia. [National security as a legal category]. www.spilnota.net.ua. Retrieved from: <http://www.spilnota.net.ua/ru/article/id-3144/> [in Ukrainian].

12. Kartashov, Ye.H. (2015). *Derzhavne upravlinnia stiikistiu rehionalnykh ekoloho-ekonomichnykh system: teoriia, metodolohiia, praktyka* [State management of the sustainability of regional ecological and economic systems: theory, methodology, practice]. Kyiv: TOV «DKS Tsent» [in Ukrainian].

13. Kobko, Ye.V. (2023). Administratyvno-pravovyi mekhanizm zabezpechennia natsionalnoi bezpeky derzhavy [Administrative and Legal Mechanism for Ensuring the National Security of the State]. *Doctor's thesis*. Kharkiv: Kharkivskyi natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav [in Ukrainian].

14. Kondratiev, Ya.Yu., & Lipkan, V.A. (2003). *Kontseptsiiia natsionalnoi bezpeky Ukrainy: teoretyko-pravovi aspekty zarubizhnogo dosvidu* [The Concept of National Security of Ukraine: Theoretical and Legal Aspects of Foreign Experience]. Kyiv: Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav Ukrainy [in Ukrainian].

15. Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy Kontseptsii (osnovy derzhavnoi polityky) natsionalnoi bezpeky Ukrainy vid 16.01.1997 r. No. 3/97-VR [Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine on the Concept (Fundamentals of State Policy) of National Security of Ukraine dated January 16, 1997 No. 3/97-VR]. zakon.rada.gov.ua. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3/97-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

16. Kravchenko, S.O., & Kravchenko, V.V. (2017). Mizhnarodni orhanizatsii yak subiekty hlobalnoho upravlinnia [International organizations as subjects of global governance]. *Vcheni zapysky TNU im. V.I. Vernadskoho*.

Seriia: Derzhavne upravlinnia – Scientific notes of the V.I. Vernadsky TNU. Series: State administration, (Vol. 28 (67)), 1, (pp. 6-11). Retrieved from: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2017/1_2017/4.pdf [in Ukrainian].

17. Kremenovska, I.V. (2010). Pravovi ta orhanizatsiini zasady diialnosti subiektiv vykonavchoi vlady u sferi zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Legal and Organizational Principles of Activities of Executive Authorities in the Field of National Security of Ukraine]. *Candidate's thesis*. Irpin [in Ukrainian].

18. Kuras, A.I. (2014). Natsionalna bezpeka Ukrainy: viiskovo-politychni paradyhmy [National Security of Ukraine: Military and Political Paradigms]. *Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa – Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa*, 2, (pp. 230-240). [in Ukrainian].

19. Levytska, M.B. (2002). Teoretyko-pravovi aspekty zabezpechennia natsionalnoi bezpeky orhanamy vnutrishnykh sprav Ukrainy [Theoretical and Legal Aspects of Ensuring National Security by the Internal Affairs of Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv: NAN Ukrainy. In-t derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho [in Ukrainian].

20. Rymarenko, Yu.I. (1996). *Mala entsyklopediia etnoderzhavoznavstva [Small encyclopedia of ethnostate studies]*. Kyiv: Dovira: Heneza [in Ukrainian].

21. Medvid, F. (2017). Natsionalna bezpeka i natsionalni interesy Ukrainy v hlobalizovanomu sviti [National Security and National Interests of Ukraine in a Globalized World]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii istorychna – Bulletin of Lviv University. Historical Series*, (pp. 781-789) [in Ukrainian].

22. Moskalova, N.P. (2016). Kontseptsii natsionalnoho interesu v naukovii literaturi [Concepts of national interest in the scientific literature]. *Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu, Ser.: Politychni nauky – Bulletin of Donetsk National University, Ser.: Political Sciences*, (pp. 29-32) [in Ukrainian].

23. Reznikova, O.O., Dziuba, I.M., Zhukovsky, A.I., & Zhelezniak, M.H. (Eds.). (2020). Natsionalna bezpeka [National Security]. *esu.com.ua*. Retrieved from: <https://esu.com.ua/article-71068> [in Ukrainian].

24. Nashynets-Naumova, A.Yu. (2017). Kontseptualni pidkhody shchodo zabezpechennia natsionalnoi bezpeky: informatsiino-pravovi ta instytutsiini zasady [Conceptual Approaches to Ensuring National Security: Information, Legal and Institutional Foundations]. *Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law*, 1, (pp. 34-39) [in Ukrainian].

25. Levenets, Yu., & Shapoval, Yu. (Eds.). (2011). *Politychna entsyklopediia [Political encyclopedia]*. Kyiv: Parlamentske vydavnytstvo [in Ukrainian].

26. Poltorakov, O. (2009). Rekontseptualizatsiia poniattia «bezpeka» v suchasnomu polityko-politolohichnomu dyskursi [Reconceptualization of the Concept of «Security» in Contemporary Political Science Discourse]. *Politychnyi menedzhment – Political encyclopedia*, 5. (pp. 19-28). Retrieved from: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/poltorakov_rekontseptualizatsiia.pdf [in Ukrainian].

27. Popova, S.M., & Popova L. M. (2013). Osnovni skladovi natsionalnoi bezpeky Ukrainy [The main components of Ukraine's national security]. *Nashe pravo – Our law*, 13, (pp. 54-60) [in Ukrainian].

28. Zakon Ukrainy Pro Natsionalnu bezpeku Ukrainy vid 21.06.2018 r. No. 2469-VIII [Law of Ukraine «On the National Security of Ukraine» dated 21.06.2018 No. 2469-VIII]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2469-19> [in Ukrainian].

29. Zakon Ukrainy Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy vid 19.06.2003 No. 964-IV [Law of Ukraine On the Fundamentals of National Security of Ukraine dated 19.06.2003 No. 964-IV]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15%23Text#Text> [in Ukrainian].

30. Puchkov, O. (2018). Kontseptsiiia natsionalnoi bezpeky: teoretyko-pravovyi aspekt [National security concept: theoretical and legal aspects]. *Teoriia y praktyka – Theory and practice*, (pp. 16-20) [in Ukrainian].

31. Ruban, A.V. (2019). Derzhavne upravlinnia u sferi natsionalnoi bezpeky Ukrainy [State administration in the field of national security of Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

32. Rudakevych, O.M. (2016). Bezpeka natsionalna [National security]. *vue.gov.ua*. Retrieved from: <https://vue.gov.ua/> [in Ukrainian].

33. Riabovol, L.T. (2019). Derzhavnyi suverenitet: naukovy pidkhody do vyznachennia poniattia ta stupenia obmezhen v umovakh hlobalizatsii [State Sovereignty: Scientific Approaches to Defining the Concept and Degree of Restrictions in the Context of Globalization]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivskiy politekhnichnyi instytut». Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo – Visnyk National Technical University of Ukraine «Kyiv Polytechnic Institute». Political Science. Sociology. Law*, 3 (43), (pp. 262-266). [in Ukrainian].

34. Spivak, V.M. (2011). *Polityko-pravovyi ta sotsiokulturnyi vymiry hlobalizatsii [Political, legal and socio-cultural dimensions of globalization]*. Kyiv: Lohos [in Ukrainian].

35. Frasyniuk, N.I. (2021). Kontsept, poniattia, znachennia u yikh vzaimozv'iazku ta vzaiemodii [Concept, notion, meaning in their relationship and interaction]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Filolohiia. Zhurnalistyka – Academic Notes of V. I. Vernadsky TNU. Series: Philology. Journalism*, (Vol.32 (71)), 4, (pp. 68-71) [in Ukrainian].

36. Chuiko, Z.D. (2008). Konstytutsiini osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Constitutional basis of national security of Ukraine]. *Candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

37. Brown, H. (1983). *Thinking about National Security*. Defense and Foreign Policy in an Dangerous World Boulder, Colo.: Westview Press [in English].

38. Morgenthau Hans, J. (1986). *In Defense of the National Interest*. University Press of America [in English].

Відомості про автора / Information about the Author

Лілія Мунтян, к.тех.н., доцент кафедри гігієни, соціальної медицини, громадського здоров'я та медичної інформатики Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: lili.muntyan@gmail.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0001-8456-4564>.

Liliia Muntian, Candidate of Engineering Sciences, Associate Professor, Department of Hygiene, Social Medicine, Public Health and Medical Informatics, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: lili.muntyan@gmail.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0001-8456-4564>.

Muntian, L. (2025). The concept of «national security» within the categorical framework of public administration. *Public Administration and Regional Development*, 27, 87-106. <https://doi.org/10.34132/pard2025.27.04>